

הנחיות היועץ המשפטי לממשלה	משפט אזרחי הליכים משפטיים שהמדינה צד להם
תאריך: כ"א אב תש"ע, 1 אוגוסט 2010 מס' הנחיה: 6.1006	ביצוע פסקי דין של בתי משפט נגד המדינה

ביצוע פסקי דין של בתי משפט נגד המדינה

כללי

1. ביצוע פסקי דין של בית משפט המטילים על המדינה חיוב לבצע פעולה מסוימת, בין כסעד זמני ובין כסעד סופי בפסק הדין, הינו חובה המוטלת על המדינה. הציות לפסקי דין הינו חובה המוטלת לא רק על תושבי המדינה וכל הבאים בשעריה, אלא בראש ובראשונה על המדינה עצמה, כמאמר חז"ל – "נאה דורש נאה מקיים".
2. למדינה עומדים, כמובן, כל האמצעים העומדים בפני כל אדם המבקש להתמודד עם פסק דין שניתן נגדו – להגיש ערעור, להגיש בקשה לדיון נוסף וכד'. אולם, לאחר שמוצו האפשרויות הקבועות בדיון ופסק דין או החלטה הפכו לחלוטים - ביצועם הינו חובה בסיסית המוטלת על המדינה. קיום פסקי דין שניתנו נגד המדינה על ידה, מהווה מרכיב חיוני בבניית אמון הציבור בממשלה ובמוסדות המדינה.
3. להלן יפורטו הצעדים אותם יש לבצע לצורך הבטחת ביצועם של פסקי דין שניתנו נגד המדינה, תוך מתן דגש לגבי מצבים שבהם ביצוע פסק הדין עלול להיתקל בקשיים עקב מורכבותו של העניין אותו חויבה המדינה לבצע.

דיווח על מתן פסק דין נגד המדינה

4. נתן בית משפט פסק דין נגד המדינה, לרבות נגד רשות שנתכוננה על פי דין ואשר הייתה מיוצגת בהליך בידי בא-כח היועץ המשפטי לממשלה, ידווח הפרקליט שייצג באותו הליך, ליועץ המשפטי של המשרד הממשלתי או של הרשות שהיתה צד להליך, ולכל יועץ משפטי של משרד ממשלתי או רשות כאמור, הנוגעים לענין (להלן – היועץ המשפטי של המשרד), על דבר פסק הדין, ויעביר אליהם עותק ממנו.
5. הדיווח ייעשה במועד הקרוב ביותר האפשרי למתן פסק הדין, וככלל, עוד באותו היום.
6. הנחייה זו חלה, בשינויים המחויבים, גם לגבי החלטת ביניים שנתן בית משפט בהליך שיפוטי, המורה למדינה או לרשות כאמור לעיל, לעשות מעשה או להימנע מביצועו.
7. היועץ המשפטי של המשרד הממשלתי או של הרשות המינהלית שקיבל את הדיווח האמור, יעביר את פסק הדין, בצירוף הנחיותיו לביצועו, למנהל הכללי של המשרד הממשלתי הנוגע בדבר, או לראש הרשות המינהלית, ולגורמים נוספים במשרד על פי שיקול דעתו. המנהל הכללי של המשרד רשאי לקבוע כי פסקי דין או החלטות שיפוטיות בעניינים שאין להם משמעות עקרונית או השפעה על עבודת המשרד יועברו לגורם המקצועי במשרד המופקד על יישומם.
8. היועץ המשפטי יבקש לקבל דיווח מן הגורם עליו הוטל לבצע את פסק הדין, על כך שפסק הדין בוצע, ובמועד שנקבע בפסק הדין. לא נקבע בפסק הדין מועד לביצוע – יתבקש ביצועו בתוך זמן סביר שייקבע על ידי המשרד.

דיווח על ביצוע פסק הדין

9. הגורם המוסמך במשרד הממשלתי, שעליו הוטל ביצועו של פסק הדין – ידווח ליועץ המשפטי של המשרד על דבר ביצועו של פסק הדין.
10. לא קיבל היועץ המשפטי של המשרד הודעה על דבר קיומו של פסק הדין במועד שנקבע לביצועו, או במידה ולא נקבע בו מועד, תוך זמן סביר לאחר דיווחו על פסק הדין – יפנה למנהל הכללי של המשרד הממשלתי או לראש הרשות המינהלית, או לגורם שעליו הוטל לבצע את פסק הדין, יעדכנם על כך שטרם קיבל הודעה על דבר קיומו של פסק הדין ויבקש טיפול בנושא. העתק מפנייה זו יישלח גם לפרקליט שטיפל באותו עניין.

הטיפול במקרה שיש קושי בביצועו של פסק דין במועד שנקבע

11. שוכנע הגורם המוסמך שעליו הוטל לבצע את פסק הדין, כי קיימות נסיבות מוצדקות המונעות ממנו לבצע את פסק הדין במועד שנקבע, יפנה בכתב למנהל הכללי או לראש הרשות המינהלית וליועץ המשפטי של המשרד, ויפרט בפניהם את הטעמים בגינם לא ניתן, לדעתו, לבצע את פסק הדין במועד.
12. סבר היועץ המשפטי של המשרד הממשלתי, לאחר שנועץ בעניין עם המנהל הכללי של המשרד או ראש הרשות המינהלית, כי מתקיימות נסיבות המצדיקות לבקש מבית המשפט הארכת מועד לביצוע פסק הדין, יפנה בכתב לפרקליט שטיפל בעניין, ויבקשו להגיש לבית המשפט בקשה כאמור. הפנייה לפרקליט תעשה, ככל הניתן בנסיבות העניין, לא פחות מ-30 ימים לפני תום המועד לביצוע פסק הדין. הפנייה תכלול את מלוא העובדות, הטעמים והמסמכים הנוגעים לעניין, לרבות כל הניסיונות שנעשו לקיום פסק הדין ובמועד שנקבע בו.

הגשת בקשה לבית משפט להארכת מועד לביצוע פסק דין

13. בקשה לבית משפט להארכת מועד לביצוע פסק דין תוגש רק לאחר שניתן לה אישור מנהל מחלקה בפרקליטות המדינה או פרקליט מחוז אשר באחריותם טופל התיק הנוגע לעניין, אלא אם כן סברו כי נדרש במקרה זה אישור של היועץ המשפטי לממשלה, או מי שהוסמך על ידו, וזאת, בין היתר, בשל חשיבות העניין הנדון.
14. בקשה לבית המשפט להארכת מועד לביצוע פסק דין, תוגש רק לאחר ששוכנע מנהל מחלקה בפרקליטות המדינה, פרקליט מחוז, היועץ המשפטי לממשלה או מי שהוסמך על ידו, לפי העניין, כאמור בסעיף 13, כי אין כל דרך מעשית לקיים את פסק הדין כפי שניתן, וכי קיים אינטרס ציבורי חיוני המחייב לבקש את הארכת המועד.
15. הבקשה לבית המשפט תוגש מוקדם ככל הניתן, ובכל מקרה לפני חלוף המועד שנקבע לביצוע פסק הדין.

שונות

16. אין באמור לעיל בכדי לגרוע מסמכותם של הגופים הנוגעים לעניין, שנוכחו כי אין כל דרך מעשית לקיים את פסק הדין, לנקוט באמצעים נוספים העומדים לרשותם, ובהם פתיחה בהליכים לתיקון חקיקה.
17. אין בהנחיה זו בכדי לגרוע מהנחייה מס' 6.1003 בעניין הוצאה לפועל של פסקי דין נגד המדינה.